

Zimoviská netopierov v Malých Karpatoch III

Blanka LEHOTSKÁ¹ & Michal NOGA²

¹ Katedra krajinej ekológie, Prírodovedecká fakulta UK, Mlynská dolina B-2,
SK-842 15 Bratislava 4, Slovensko; lehotski@ba.telecom.sk
² Holíčska 19, SK-851 05 Bratislava 5, Slovensko; mysivyr@post.cz

J a s k y n e B o r i n s k é h o k r a s u

Borinský kras sa nachádza v juhovýchodnej časti Malých Karpát. Je budovaný prevažne jurskými vápencami a rozprestiera sa na ploche ca 3 km². Jaskyne, ktoré sú skúmané z chiropterologického hľadiska sa viažu na strednú časť kaňonovitého údolia – Veľké Prepadlé medzi osadami Medené hámre a Košarisko. V súčasnosti je tu známych takmer 40 jaskýň. Sú to prevažne voľné alebo sedimentmi zanesené časti riečnych ponorných alebo prietokových jaskýň.

Jaskyňa pod Okopancom

Alternatívny názov. Notre Dame.

Lokalizácia. (7768, 435 m n. m.) – západné Slovensko, Malé Karpaty (090), k. ú. Borinka. Nachádza sa na ľavej strane doliny Stupavského potoka pred opusteným kameňolomom 35 výškových metrov nad cestou.

Popis. Jaskyňa má priestranný vstupný otvor. Je dlhá 30 m a hlboká 12 m. V jaskyni je zvetrávajúca sintrová výplň. Sedimenty, ktoré sa vyvážali pred jaskyňu tu tvoria výrazný násypový kužeľ.

Zhrnutie poznatkov. Celkove tu bolo zistené zimovanie 5 druhov netopierov (tab. 1).

Ďalšie údaje. 23. 2. 1996 – *Mdau* (1), *Myotis* sp. (1), *Bbar* (1), *Paur* (1), indet. (1).

Jaskyňa pri parkovisku

Lokalizácia. (7768, 447 m n. m.) – západné Slovensko, Malé Karpaty (090), k. ú. Borinka. Nachádza sa vyššie Jaskyne pod Okopancom.

Popis. Tvorí ju 5 m dlhá erozívna chodba s priemerom ca. 60–80 cm. Jaskyňa je hlboká 2 m.

Zhrnutie poznatkov. 23. 2. 1996 – *Eser* (1), *Bbar* (1), indet. (1).

Ďalšie údaje. 2. 3. 1996 – *Eser* (1).

Tab. 1. Výsledky zimných sčítaní netopierov v Jaskyni pod Okopancom

Dátum / druh	<i>Mmyo</i>	<i>Mdau</i>	<i>Eser</i>	<i>Bbar</i>	<i>Paur</i>	indet.	spolu
2. 3. 1996	1	1	2	–	1	–	5
12. 2. 1997	–	–	–	–	–	–	–
20. 12. 1997	1	–	–	1	–	1	3
16. 1. 1999	–	–	–	–	1	–	1
19. 2. 2000	–	–	–	–	–	–	–

Jaskyňa strateného syna

Lokalizácia. (7768, 403 m n. m.) – západné Slovensko, Malé Karpaty (090), k. ú. Borinka. Nachádza sa ca 150 m SV od Jaskyne pod Okopancom.

Popis. Má pomerne rozmerný vchod 2,5×1 m. Pekne modelovaná chodba sa po 5 m zatáča doľava a postupne zužuje. Celková dĺžka jaskyne je ca. 13 m.

Zhrnutie poznatkov. 16. 1. 1999 – *Eser* (1).

Jaskyňa troch vchodov

Lokalizácia. (7768, 400 m n. m.) – západné Slovensko, Malé Karpaty (090), k. ú. Borinka. Nachádza sa v pravom strmom skalnatom svahu nad ostrou zákrutou asphaltovej cesty Borinka – Košarisko.

Popis. Jaskyňa má tri vchody, ale len jeden je prielazný. Hneď za vchodom sa priestor rozširuje do nevýraznej sienky, z ktorej vybieha niekoľko plaziviek, ktoré majú výrazný kruhový riečny profil. Celková dĺžka jaskyne je 25 m a hĺbka 3 m (Magdolen 1995).

Zhrnutie poznatkov. 2. 3. 1996 – *Paur* (1).

Jubilejná jaskyňa

Lokalizácia. (7768, 405 m n. m.) – západné Slovensko, Malé Karpaty (090), k. ú. Borinka. Nachádza sa severne od Okopanca (kóta 518,2). Vchod je v záreze cesty medzi blokmi vápenca.

Popis. Jaskyňa je 500 m dlhá a 65 m hlboká. Geneticky súvisí s jaskyňou Sedmička.

Zhrnutie poznatkov. 7. 1. 1995 – *Mmyo* (1), *Ppip* (2), 2. 3. 1996 – *Mmyo* (2), 16. 2. 1997 – *Mmyo* (2).

Ďalšie údaje. 4. 2. 1995 – *Mmyo* (1).

Majkova jaskyňa

Alternatívny názov. Žabákova riť.

Lokalizácia. (7768, 415 m n. m.) – západné Slovensko, Malé Karpaty (090), k. ú. Borinka. Nachádza sa v severnom úbočí Okopanca.

Popis. Je to priepast'ová jaskyňa s horizontálnymi úsekmi v silne rozpukanom vápenci. Dosahuje hĺbku ca. 27 m.

Zhrnutie poznatkov. 4. 2. 1995 – *Mmyo* (1).

Maštal'

Lokalizácia. (7768, 327 m n. m.) – západné Slovensko, Malé Karpaty (090), k. ú. Borinka. Nachádza sa nad vyvieračkou v Medených hámroch.

Popis. Jaskyňa je dlhá takmer 40 m. Tvorí ju vstupná chodba a jedna väčšia sieň. V roku 1992 bola spojená so Zbojnickou jaskyňou.

Zhrnutie poznatkov. 4. 2. 1995 – *Mmyo* (1), *Mbech* (1), 17. 2. 1996 – neg., 16. 2. 1997 – neg.

Ďalšie údaje. 10. 12. 1994 – *Mmyo* (1), *Mbech* (1).

Puklina pri Notre Dame

Lokalizácia. (7768, 435 m n. m.) – západné Slovensko, Malé Karpaty (090), k. ú. Borinka. Nachádza sa v bezprostrednej blízkosti Jaskyne pod Okopancom (Notre Dame).

Popis. Výraznejšia skalná puklina.

Zhrnutie poznatkov. 20. 12. 1997 – *Paur* (1).

Riečna jaskyňa

Alternatívne názvy. Jaskyňa nad vyvieracťou v Medených hámroch, Pajštúnska jaskyňa.

Lokalizácia. (7768, 301 m n. m.) – západné Slovensko, Malé Karpaty (090), k. ú. Borinka. Nachádza sa pri ceste nad vyvieracťou v Medených hámroch.

Popis. Jaskyňu tvorí 20 m dlhá, typická puklinovo-riečna chodba ukončená aktívnym tokom (Mitter 1983). Je bez sintrovej výplne. Z dôvodu ochrany vodného zdroja je uzavretá kovovými dverami.

Zhrnutie poznatkov. 16. 2. 1997 – *Mmyo* (1), 16. 1. 1999 – neg., 19. 2. 2000 – neg.

Ďalšie údaje. 22. 3. 1997 – *Mmyo* (1).

Sedmička

Alternatívne názov. V mapách nesprávne uvádzaná ako Jaskyňa pod Okopancom.

Lokalizácia. (7768, 392 m n. m.) – západné Slovensko, Malé Karpaty (090), k. ú. Borinka. Nachádza pri ceste Borinka – Košarisko ca. 1,5 km SSV od Okopanca (kóta 518,2).

Popis. Jaskyňa je dlhá 380 m a hlboká 50 m. Tvorí ju tri väčšie dómy a niekoľko samostatných chodieb. Z dôvodu poškodzovania bohatej sintrovej výzdoby je uzavretá oceľovými dverami.

Zhrnutie poznatkov. 5. 2. 1995 – *Mdau* (1), 16. 2. 1997 – *Mmyo* (1), *Mnat* (1).

Ďalšie údaje. 5. 8. 1994 – *Myotis* sp. (1).

Silnického jaskyňa

Alternatívne názvy. Jaskyňa pod Dujničom, P-IV.

Lokalizácia. (7768, 394 m n. m.) – západné Slovensko, Malé Karpaty (090), k. ú. Borinka. Nachádza sa ca 100 m V od jaskyne Sedmička.

Popis. Ide o ponornú jaskyňu tvoriacu pomerne rozsiahly jaskynný systém s celkovou dĺžkou 320 m a hĺbkou 40 m vytvorenú v silne rozpukanom vápenci. Časťou jaskyne preteká aktívny vodný tok. Z bezpečnostných dôvodov je jaskyňa uzavretá plechovými dverami.

Zhrnutie poznatkov. 16. 2. 1997 – *Myotis* sp. (1).

Trojuholník

Lokalizácia. (7768, 356 m n. m.) – západné Slovensko, Malé Karpaty (090), k. ú. Borinka. Vchod do jaskyne je trojuholníkového tvaru a nachádza sa v kolmej skalnej stienke 15 m nad úrovňou cesty pri severnom okraji lomu Prepadlé.

Popis. Je to puklinová koróznno-erózna jaskyňa. Vstupná časť jaskyne začína ca. 5 m hlbokou studňou a pokračuje úzkou chodbou do menšej siene. Jaskyňa je dlhá 30 m. Miestami sa tu nachádza skromnejšia sintrová výzdoba.

Zhrnutie poznatkov. V zimnom období sa tu podarilo zaznamenať výskyt 7 druhov netopierov (tab. 2). Holec et al. (1994) uvádzajú z osteologických nálezov druhu *Rhinolophus ferrumequinum*, *Myotis bechsteini*, *Eptesicus serotinus* a *Barbastella barbastellus* (cf.).

Ďalšie údaje. 6. 1. 1994 – *Rhip* (2), *Ppip* (1), 10. 12. 1994 – *Rhip* (1), *Mmyo* (1), *Mbech* (1), 22. 3. 1997 – *Rhip* (2), *Mmyo* (2), 20. 12. 1997 – *Rhip* (1), *Mmyo* (2), 4. 12. 1999 – *Rhip* (2).

Tab. 2. Výsledky zimných sčítaní netopierov v jaskyni Trojuholník

Dátum / druh	<i>Rhip</i>	<i>Mmyo</i>	<i>Mbech</i>	<i>Mnat</i>	<i>Mdau</i>	<i>Ppip</i>	<i>Bbar</i>	spolu
23. 1. 1994	2	1	–	–	–	1	–	4
4. 2. 1995	1	2	–	–	–	–	–	3
17. 2. 1996	1	–	1	–	–	–	11	13
16. 2. 1997	3	2	–	1	1	–	–	7
24. 1. 1998	2	1	–	–	–	–	–	3
16. 1. 1999	3	2	–	–	–	–	1	6
19. 2. 2000	1	1	–	–	–	–	–	2

Úkrytová jaskyňa

Lokalizácia. (7768, 411 m n. m.) – západné Slovensko, Malé Karpaty (090), k. ú. Borinka. Nachádza sa v ostrej zákrute doliny Stupavského potoka pred opusteným kameňolomom, ca. 50 výškových metrov nad cestou.

Popis. Vchod do jaskyne má charakter previsu, z ktorého do strán vybiehajú dve chodby. Celková dĺžka jaskyne je 12 m.

Zhrnutie poznatkov. 16. 1. 1999 – *Bbar* (1), *Paur* (2).

Zbojnická jaskyňa

Lokalizácia. (7768, 327 m n. m.) – západné Slovensko, Malé Karpaty (090), k. ú. Borinka. Nachádza sa v dolinke powyše Riečnej jaskyne, v strmej skalnej stene.

Popis. Je to 85 m dlhá, puklinovo-riečna jaskyňa s umelo rozšíreným vchodom. Je bez sintrovej výplne. V roku 1992 bola spojená s jaskyňou Maštaľ.

Zhrnutie poznatkov. Krištín (1977) zaznamenal v Zbojníckej jaskyni, popri výskume motýľov (Lepidoptera) a potočníkov (Trichoptera), aj 3 druhy netopierov (*Rhinolophus hipposideros*, *Myotis emarginatus* a *Eptesicus serotinus*). Celkove bol na tejto lokalite zaznamenaný výskyt 12 druhov netopierov. Okrem druhov uvedených v tab. 3 tu boli zistené aj *Plecotus austriacus* a *Miniopterus schreibersii* (Lehotská & Lehotský 1995).

Ďalšie údaje. 11. 10. 1976 – *Mema* (1), 12. 3. 1977 – *Rhip* (1), 6. 1. 1994 – *Eser* (1), *Ppip* (1), 31. 10. 1994 – *Mdau* (1), 5. 11. 1994 – *Rhip* (1), *Mschr* (1), 12. 11. 1994 – *Mmyo* (1), *Myotis* sp. (1), *Bbar* (2), 10. 12. 1994 – *Mmyo* (11), *Ppip* (3), 17. 12. 1994 – *Mmyo* (9), *Mdau* (1), *Bbar* (1), 4. 3. 1995 – *Rhip* (1), *Mmyo* (9), *Mdau* (1), 17. 2. 1996 – *Rhip* (2), *Paur* (3), 23. 2. 1996 – *Rhip* (2), *Mdau* (1), *Eser* (1), *Ppip* (1), *Paur* (1), *Paus* (1), 6. 3. 1996 – *Rhip* (2), *Mmyo* (1), *Mbech* (1), *Mdau* (1), *Ppip* (2), *Bbar* (1), *Paur* (2), *Paus* (1), 9. 11. 1997 – *Rhip* (1), *Mmyo* (1).

Tab. 3. Výsledky zimných sčítaní netopierov v Zbojníckej jaskyni

Dátum / druh	<i>Rhip</i>	<i>Mmyo</i>	<i>Mbech</i>	<i>Mema</i>	<i>Mm/b</i>	<i>Mdau</i>	<i>Msp.</i>	<i>Eser</i>	<i>Ppip</i>	<i>Bbar</i>	<i>Paur</i>	indet.	spolu
11. 12. 1976	1	–	–	–	–	–	–	1	–	–	–	–	2
18. 1. 1977	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	1
21. 2. 1994	1	1	–	–	–	–	2	–	–	–	–	–	4
4. 2. 1995	1	10	–	–	–	1	–	–	–	1	–	–	13
27. 1. 1996	2	–	1	–	–	1	–	1	3	–	3	–	11
16. 2. 1997	3	1	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	5
24. 1. 1998	5	4	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	9
16. 1. 1999	1	1	–	–	–	–	–	1	–	–	1	1	5
19. 2. 2000	4	2	–	–	–	–	–	–	1	–	–	–	7

Výskum netopierov. Systematický výskum netopierov sa na území Borinského krasu začal realizovať v roku 1995 (Lehotská 1996). Dovtedy boli údaje o výskyte netopierov známe len zo Zbojníckej jaskyne (Krištín 1977). 26. 1. 1975 zaznamenal Horáček v Jaskyni pod Pajštúnom (pravdepodobne ide tiež o Zbojnícku jaskyňu) 1 ex. druhu *Eptesicus serotinus*. Výsledky osteologického prieskumu jaskyne Trojuholník publikovali Holec et al. (1994).

Sčítavatelja. Jednotlivých zimných sčítaní sa zúčastnili: Marek Brinzík, Gašpar Čamlík, Martin Kaľavský, Barbora Kollerová, Jana Kollerová, Andrej Kovarik, Blanka Lehotská, Roman Lehotský, Juraj Lysý, Vladimír Nemček, Michal Noga, Lenka Obrtlíková, Milan Regec a Ján Taliga.

Stav ochrany. Napriek tomu, že sú chiropterologicky najvýznamnejšie jaskyne Borinského krasu (Jaskyňa pod Okopancom (Notre Dame), Maštaľ, Trojuholník a Zbojnícka jaskyňa) návštevníkom voľne prístupné, nezaznamenali sme v nich žiadny významnejší prípad úmyselného či neúmyselného vyrušovania netopierov v zimnom období. Potencionálne najohrozenejšou je z tohto hľadiska Zbojnícka jaskyňa, ktorá je verejnosti asi najznámejšia a pravdepodobne i najnavštevovanejšia. V prípade zvýšenia návštevnosti však bude potrebné na týchto lokalitách minimálne zintenzívniť monitoring. Väčšia časť územia je súčasťou PR Strmina.

V o j e n s k é b u n k r e v o k o l í B r a t i s l a v y

V okolí Bratislavy sú chiropterológom doteraz známe podzemné vojenské bunkre v štyroch samostatných oblastiach. Najviac bunkrov sa nachádza v blízkosti televízneho vysieläča Kamzík (Kamzík I–V, Letná, Nad Klepáčom, Pod lanovkou, Pod vlekcom, Triáda, Zborená). Ďalšie bunkre sú v okolí Dúbravskej Hlavice (Dúbravská Hlavica I–VI), v blízkosti sídliska Dlhé Diely (Kráľov vrch I–V) a v oblasti Sitiny (Pod Sitinou I–III). V ďalšom prehľade sa venujeme len lokalitám, na ktorých bola zaznamenaná prítomnosť netopierov.

Dúbravská Hlavica I

Lokalizácia. (7868, 355 m n. m.) – západné Slovensko, Malé Karpaty (090), k. ú. Dúbravka. Nachádza sa v bezprostrednej blízkosti Dúbravskej Hlavice (kóta 356,6).

Popis. Dúbravská hlavica I má dva vchody. V strednej časti sa nachádza neprielezný zával. Celková dĺžka je 17 m.

Zhrnutie poznatkov. 29. 12. 1994 – Paur (1), 8. 2. 1997 – Paur (1), 2. 2. 1998 – neg., 4. 2. 1999 – neg.

Ďalšie údaje. 3. 12. 1994 – Paur (1).

Dúbravská Hlavica II

Lokalizácia. (7868, 330 m n. m.) – západné Slovensko, Malé Karpaty (090), k. ú. Dúbravka. Vchod je v strmom trávnatom svahu oproti záhradám, SV od kóty Dúbravská Hlavica (356,6).

Popis. Bunker Dúbravská hlavica II je tvorený chodbou v tvare L. Nakoľko na jeho konci je otvor ústiaci na povrch je bunker chladný so slabým prívanom. Jeho celková dĺžka je 25 m.

Zhrnutie poznatkov. 29. 12. 1994 – neg., 7. 12. 1995 – Eser (1), Paur (1), Paus (2), 11. 2. 1997 – Bbar (1), 2. 2. 1998 – neg., 4. 2. 1999 – neg., 2. 2. 2001 – neg.

Ďalšie údaje. 8. 11. 1995 – Bbar (1), Paur (2), 21. 1. 1996 – Paur (1), 12. 3. 1996 – Bbar (2), Paus (2).

Dúbravská Hlavica III

Lokalizácia. (7868, 285 m n. m.) – západné Slovensko, Malé Karpaty (090), k. ú. Dúbravka. Vchod je pri lesnom chodníku v miernom zalesnenom svahu, SZ od lokality Dúbravská Hlavica II.

Popis. Dúbravská hlavica III je tvorená 3-krát lomenou chodbou s celkovou dĺžkou 34 m. V strednej časti sa po pravej strane nachádza komín ústiaci na povrch.

Tab. 4. Výsledky zimných sčítaní netopierov v bunkri Dúbravská Hlavica III

Dátum / druh	<i>Mmyo</i>	<i>Mnat</i>	<i>Bbar</i>	<i>Paur</i>	<i>Paus</i>	<i>Plecotus</i> sp.	spolu
21. 1. 1996	1	–	1	–	1	–	3
11. 2. 1997	–	–	–	–	1	–	1
2. 2. 1998	–	–	1	–	–	–	1
4. 2. 1999	–	1	–	1	–	1	3
2. 2. 2001	–	–	–	–	–	–	–

Zhrnutie poznatkov. Celkove bolo na lokalite zaznamenané zimovanie 6 druhov netopierov. Okrem druhov uvedených v tab. 4 tu bol zistený aj *Myotis daubentonii*.

Ďalšie údaje. 7. 12. 1995 – *Mmyo* (1), *Mdau* (1), 12. 3. 1996 – *Bbar* (2), *Paus* (1), 28. 1. 1997 – *Paus* (1), 15. 11. 1997 – *Mmyo* (1).

Dúbravská Hlavica IV

Lokalizácia. (7868, 285 m n. m.) – západné Slovensko, Malé Karpaty (090), k. ú. Dúbravka. Nachádza sa 100–150 m Z od lokality Dúbravská Hlavica III.

Popis. V bunkri Dúbravská Hlavica IV je priebeh chodby rovnaký ako v Dúbravskej Hlavici III, len koncová časť je širšia.

Zhrnutie poznatkov. 2. 2. 1998 – *Bbar* (1), *Paur* (3), 4. 2. 1999 – *Bbar* (2), *Plecotus* sp. (1), 2. 2. 2001 – *Bbar* (2), *Paur* (1).

Dúbravská Hlavica VI

Lokalizácia. (7868, 300 m n. m.) – západné Slovensko, Malé Karpaty (090), k. ú. Dúbravka. Nachádza sa ca. 250 m Z od kóty Dúbravská Hlavica (356,6).

Popis. Bunker Dúbravská hlavica VI tvorí 2-krát lomená chodba. Jeho dĺžka dosahuje ca. 30 m.

Zhrnutie poznatkov. 2. 2. 2001 – neg.

Ďalšie údaje. 15. 11. 1997 – *Mbech* (1).

Kamzík I

Lokalizácia. (7868, 370 m n. m.) – západné Slovensko, Malé Karpaty (090), k. ú. Vinohrady. Nachádza sa Z od televízneho vysielača Kamzík.

Popis. Kamzík I má vstup z časti zavalený, upchatý komín a na začiatku čiastočne zrútený strop. Jeho celková dĺžka je 33 m.

Zhrnutie poznatkov. Celkove bol na lokalite Kamzík I zistený výskyt 8 druhov netopierov. Okrem druhov uvedených v tab. 5 tu boli nájdené aj druhy: *Myotis nattereri*, *Myotis bechsteinii* a *Barbastella barbastellus*.

Tab. 5. Výsledky zimných sčítaní netopierov v bunkri Kamzík I

Dátum / druh	<i>Rhip</i>	<i>Mmyo</i>	<i>Mmys/bra</i>	<i>Mdau</i>	<i>Paur</i>	spolu
23. 2. 1995	1	1	–	4	1	7
13. 3. 1996	2	–	–	2	–	4
28. 1. 1997	1	1	1	2	1	6
31. 1. 1998	1	2	–	2	–	5
1. 2. 1999	2	4	2	1	–	9
30. 1. 2000	4	2	–	2	–	8

Tab. 6. Výsledky zimných sčítaní netopierov v bunkri Kamzík II

Dátum / druh	<i>Rhip</i>	<i>Mmyo</i>	<i>Mbech</i>	<i>Mnat</i>	<i>Bbar</i>	<i>Paur</i>	spolu
23. 2. 1995	–	1	1	–	–	–	2
17. 2. 1996	–	–	2	1	1	–	4
28. 1. 1997	–	–	–	–	1	1	2
31. 1. 1998	1	2	1	–	1	–	5
1. 2. 1999	–	1	–	–	1	–	2
30. 1. 2000	–	–	–	–	2	–	2

Ďalšie údaje. 26. 11. 1994 – *Rhip* (1), *Mmyo* (1), *Mdau* (1), *Paur* (1), 19. 1. 1995 – *Rhip* (1), *Mmyo* (1), *Mdau* (1), *Paur* (1), 18. 2. 1995 – *Rhip* (1), *Mmyo* (1), *Mdau* (4), *Paur* (1), 2. 4. 1995 – *Rhip* (1), *Mmyo* (1), *Mdau* (2), 14. 5. 1995 – *Rhip* (1), 9. 11. 1995 – *Rhip* (1), *Mmyo* (2), *Mdau* (1), *Myotis* sp. (1), *Bbar* (1), *indet.* (1), 8. 12. 1995 – *Rhip* (2), 30. 11. 1996 – *Rhip* (1), *Mmyo* (1), *Mdau* (1), *Bbar* (1), *Paur* (1), 19. 1. 1997 – *Rhip* (1), *Mmyo* (1), *Mdau* (1), *Paur* (1), 11. 2. 1997 – *Mmyo* (1), *Mdau* (1), 25. 10. 1997 – *Rhip* (1), *Mmyo* (1), *Mbech* (1), *Mdau* (1), 23. 11. 1997 – *Rhip* (1), *Mmyo* (2), *Mnat* (1), *Mdau* (2), 29. 11. 1997 – *Rhip* (1), *Mmyo* (2), *Mdau* (2), 17. 1. 1998 – *Rhip* (1), *Mmyo* (2), *Mdau* (2), 21. 11. 1998 – *Rhip* (2), *Mmyo* (4), *Mdau* (2), *Bbar* (1), 30. 1. 1999 – *Rhip* (2), *Mmyo* (2), *Mdau* (2), 8. 2. 1999 – *Rhip* (1), *Mmyo* (2), *Mdau* (1), 22. 11. 1999 – *Rhip* (5), *Mmyo* (2), *Mdau* (1).

Kamzík II

Lokalizácia. (7868, 370 m n. m.) – západné Slovensko, Malé Karpaty (090), k. ú. Vinohrady. Nachádza sa Z od televízneho vysielača Kamzík.

Popis. Kamzík II má celkovú dĺžku 35 m. Niekoľko metrov za vchodom sa po ľavej strane nachádza komín ústiaci na povrch.

Zhrnutie poznatkov. Celkove sme na lokalite zaznamenali prítomnosť 7 druhov netopierov. Okrem druhov uvedených v tab. 6 tu bol zistený aj *Myotis daubentonii*.

Ďalšie údaje. 17. 11. 1994 – *Mmyo* (1), *Mbech* (1), 26. 11. 1994 – *Mmyo* (1), *Mbech* (1), 19. 1. 1995 – *Mmyo* (1), *Mbech* (1), 18. 2. 1995 – *Mmyo* (1), *Mbech* (1), 2. 4. 1995 – *Mbech* (1), 9. 11. 1995 – *Mbech* (1), *Mnat* (1), *Mdau* (5), 8. 12. 1995 – *Mbech* (2), *Mdau* (1), 13. 3. 1996 – *Mbech* (1), *Mnat* (1), 30. 11. 1996 – *Paur* (1), 19. 1. 1997 – *Paur* (1), 11. 2. 1997 – *Paur* (2), 25. 10. 1997 – *Rhip* (1), *Mdau* (1), 23. 11. 1997 – *Mmyo* (2), *Mbech* (1), 29. 11. 1997 – *Mmyo* (2), *Mbech* (1), 17. 1. 1998 – *Rhip* (1), *Mbech* (1), *Mmyo* (2), *Paur* (1), 21. 11. 1998 – *Mnat* (1), *Mdau* (3), 30. 1. 1999 – *Mmyo* (1), *Myotis* sp. (1).

Kamzík III

Lokalizácia. (7868, 380 m n. m.) – západné Slovensko, Malé Karpaty (090), k. ú. Vinohrady. Nachádza sa Z od televízneho vysielača Kamzík.

Popis. Kamzík III je tvorený 3-krát lomenou chodbou s celkovou dĺžkou 35 m.

Zhrnutie poznatkov. Celkove bola na lokalite zistená prítomnosť 5 druhov netopierov. Okrem druhov uvedených v tab. 7 tu boli zistené aj druhy *Rhinolophus hipposideros* a *Plecotus austriacus*.

Tab. 7. Výsledky zimných sčítaní netopierov v bunkri Kamzík III

Dátum / druh	<i>Mnat</i>	<i>Eser</i>	<i>Bbar</i>	spolu
13. 3. 1996	–	–	2	2
6. 2. 1997	–	1	3	4
8. 2. 1999	1	–	–	1
30. 1. 2000	–	–	2	2

Tab. 8. Výsledky zimných sčítaní netopierov v bunkri Kamzík IV

Dátum / druh	<i>Mmyo</i>	<i>Mmys/bra</i>	<i>Bbar</i>	<i>Paur</i>	spolu
8. 12. 1995	–	–	1	–	1
28. 1. 1997	–	–	2	–	2
1. 2. 1999	1	1	1	–	3
30. 1. 2000	–	–	1	1	2

Ďalšie údaje. 17. 11. 1994 – *Rhip* (1), 9. 11. 1995 – *Rhip* (1), *Bbar* (1), 13. 3. 1996 – *Bbar* (2), 30. 11. 1996 – *Bbar* (1), 11. 2. 1997 – *Bbar* (1), 30. 1. 1999 – *Bbar* (2), *Paus* (1), 1. 2. 1999 – *Bbar* (1), 22. 11. 1999 – *Bbar* (1).

Kamzík IV

Lokalizácia. (7868, 380 m n. m.) – západné Slovensko, Malé Karpaty (090), k. ú. Vinohrady. Nachádza sa Z od televízneho vysieláča Kamzík.

Popis. Kamzík IV tvorí jedna rovná chodba dlhá 34 m. Vchod je čiastočne zasypaný. Lepší prístup je cez komín.

Zhrnutie poznatkov. Celkovo bolo na lokalite zaznamenané zimovanie 5 druhov netopierov. Okrem druhov uvedených v tab. 8 tu bol zistený aj *Myotis daubentonii*.

Ďalšie údaje. 9. 11. 1995 – *Bbar* (1), 13. 3. 1996 – *Bbar* (1), 29. 11. 1997 – *Mdau* (1), *Bbar* (1), 30. 1. 1999 – *Mmyo* (1), *Mdau* (1), *Bbar* (1), 8. 2. 1999 – *Mmyo* (1).

Kráľov vrch II

Alternatívny názov. Dlhé Diely II.

Lokalizácia. (7868, 275 m n. m.) – západné Slovensko, Malé Karpaty (090), k. ú. Devín. Nachádza sa J od kóty 284 ako druhý bunker v poradí.

Popis. Bunker má dĺžku 20 m. Je tvorený dvakrát lomenou chodbou, ktorá má v strednej časti prepadnutý strop.

Zhrnutie poznatkov. 9. 2. 1996 – *Bbar* (2), 12. 2. 1997 – neg., 29. 12. 1998 – *Myotis* sp. (1), *Bbar* (1), *Paur* (2), 18. 2. 2000 – neg.

Kráľov vrch III

Alternatívny názov. Dlhé Diely III.

Lokalizácia. (7868, 270 m n. m.) – západné Slovensko, Malé Karpaty (090), k. ú. Devín. Nachádza sa J od kóty 284 ako tretí bunker v poradí.

Popis. Bunker má dĺžku 26 m. Zadná časť je rozšírená do väčšieho priestoru s rozmermi 3×16 m.

Zhrnutie poznatkov. 29. 12. 1998 – *Bbar* (2).

Letná

Lokalizácia. (7868, 415 m n. m.) – západné Slovensko, Malé Karpaty (090), k. ú. Vinohrady. Nachádza sa pod cestou ca. 100 m SZ od lokality Triáda.

Popis. Bunker je tvorený lomenou chodbou s dĺžkou 18 m.

Tab. 9. Výsledky zimných sčítaní netopierov v bunkri Nad Klepáčom

Dátum / druh	<i>Mmyo</i>	<i>Eser</i>	<i>Bbar</i>	<i>Paur</i>	spolu
19. 1. 1995	1	–	1	1	3
13. 3. 1996	–	–	2	1	3
28. 1. 1997	1	1	1	–	3
31. 1. 1998	2	–	1	–	3
1. 2. 1999	2	–	1	–	3
30. 1. 2000	1	–	1	–	2

Zhrnutie poznatkov. 13. 3. 1996 – *Paur* (1), 6. 2. 1997 – *Bbar* (1), 1. 2. 1999 – *Bbar* (1), 30. 1. 2000 – *Bbar* (1).

Ďalšie údaje. 9. 11. 1995 – *Mnat* (1), 13. 3. 1996 – *Paur* (1), 30. 1. 1999 – *Bbar* (1), 1. 2. 1999 – *Bbar* (1).

Nad Klepáčom

Lokalizácia. (7868, 275 m n. m.) – západné Slovensko, Malé Karpaty (090), k. ú. Vinohrady. Nachádza sa nad starým mlynom Klepáč.

Popis. Bunker je prístupný hlavným vchodom ako aj komínom po pravej strane. Je tvorený rovnou chodbou s dĺžkou 28 m.

Zhrnutie poznatkov. Celkove sme na lokalite zaznamenali prítomnosť 6 druhov netopierov. Okrem druhov uvedených v tab. 9 sme tu koncom októbra zaznamenali aj druhy *Rhinolophus hipposideros* a *Myotis nattereri*.

Ďalšie údaje. 9. 11. 1995 – *Bbar* (1), 8. 12. 1995 – *Bbar* (1), 17. 2. 1996 – *Bbar* (1), *Paur* (1), 30. 11. 1996 – *Mmyo* (1), *Bbar* (1), 19. 1. 1997 – *Mmyo* (1), *Eser* (1), *Bbar* (1), 11. 2. 1997 – *Mmyo* (1), 25. 10. 1997 – *Rhip* (1), *Mnat* (1), 23. 11. 1997 – *Mmyo* (1), *Bbar* (2), 29. 11. 1997 – *Mmyo* (2), 17. 1. 1998 – *Mmyo* (2), 21. 11. 1998 – *Mmyo* (2), 30. 1. 1999 – *Mmyo* (2), 8. 2. 1999 – *Paur* (1), 22. 11. 1999 – *Mmyo* (1).

Pod Sitinou I

Alternatívny názov. Pod Sitinou.

Lokalizácia. (7868, 260 m n. m.) – západné Slovensko, Malé Karpaty (090), k. ú. Karlova Ves. Nachádza sa v blízkosti kóty Sitina (264,4).

Popis. Bunker má dva vchody. Je vybudovaný v pieskovcoch. Celková dĺžka bunkra s pomerne veľkým podzemným priestorom je ca. 50 m.

Zhrnutie poznatkov. Celkove sme na lokalite zaznamenali zimovanie 4 druhov netopierov (tab. 10).

Pod Sitinou II

Lokalizácia. (7868, 240 m n. m.) – západné Slovensko, Malé Karpaty (090), k. ú. Karlova Ves. Nachádza sa ca 500 m J od lokality Pod Sitinou I.

Tab. 10. Výsledky zimných sčítaní netopierov v bunkri Pod Sitinou I

Dátum / druh	<i>Mbech</i>	<i>Bbar</i>	<i>Paur</i>	<i>Paus</i>	spolu
18. 1. 1996	–	–	2	–	2
6. 2. 1997	–	6	2	2	10
15. 1. 1999	1	2	–	–	3

Tab. 11. Výsledky zimných sčítaní netopierov v bunkri Triáda

Dátum / druh	<i>Mmyo</i>	<i>Mnat</i>	<i>Eser</i>	<i>Bbar</i>	<i>Paur</i>	spolu
23. 2. 1995	2	–	–	–	1	3
13. 3. 1996	–	1	1	2	–	4
6. 2. 1997	–	–	1	2	1	4
31. 1. 1998	–	–	–	1	–	1
1. 2. 1999	1	–	–	–	–	1
30. 1. 2000	–	–	–	2	1	3

Popis. Bunker je tvorený dvakrát lomenou chodbou, ktorej zadná časť predstavuje rozsiahlejší priestor s rozmermi 2,5×16 m. Celková dĺžka bunkra dosahuje ca. 28 m.

Zhrnutie poznatkov. 16. 2. 1999 – *Bbar* (1), *Paus* (2).

Pod vlekom

Lokalizácia. (7868, 380 m n. m.) – západné Slovensko, Malé Karpaty (090), k. ú. Vinohrady. Nachádza sa ca. 500 m S od televízneho vysielača Kamzík pri lyžiarskom vlekú.

Popis. Pod vlekú je krátky ca. 20 m dlhý bunker tvorený rovnou chodbou.

Zhrnutie poznatkov. 11. 2. 1997 – *Mmyo* (1), *Mdau* (1), 31. 1. 1998 – *Mmyo* (1), *Mdau* (1), 1. 2. 1999 – *Mmyo* (1).

Ďalšie údaje. 29. 3. 1997 – *Mmyo* (1), *Mdau* (1), 25. 10. 1997 – *Mmyo* (1), 23. 11. 1997 – *Mmyo* (1), *Mdau* (1), 29. 11. 1997 – *Mmyo* (1), *Mdau* (1), 21. 11. 1998 – *Rhip* (1), *Mmyo* (1).

Triáda

Lokalizácia. (7868, 425 m n. m.) – západné Slovensko, Malé Karpaty (090), k. ú. Vinohrady. Nachádza sa ca. 500 m SZ od televízneho vysielača Kamzík.

Popis. Bunker Triáda je doteraz najrozsiahlejší známy bunker v okolí Kamzíka. Ide o sústavu prevažne vybetónovaných chodieb s celkovou dĺžkou 51 m. Má tri vchody a dva komíny ústiace na povrch.

Zhrnutie poznatkov. Celkove bolo na lokalite zaznamenané zimovanie 6 druhov netopierov. Okrem druhov uvedených v tab. 11 tu bol zistený aj *Myotis daubentonii*.

Ďalšie údaje. 19. 1. 1995 – *Mmyo* (1), *Eser* (1), 18. 2. 1995 – *Mmyo* (2), *Paur* (1), 9. 11. 1995 – *Mmyo* (2), *Mnat* (1), *Eser* (1), 8. 12. 1995 – *Eser* (1), *Bbar* (2), 30. 11. 1996 – *Eser* (1), 11. 2. 1997 – *Eser* (1), *Bbar* (1), *Paur* (1), 25. 10. 1997 – *Mdau* (2), 23. 11. 1997 – *Bbar* (1), 29. 11. 1997 – *Bbar* (1), 21. 11. 1998 – *Mdau* (2), 30. 1. 1999 – *Mmyo* (1), *Bbar* (1), 26. 11. 1999 – *Mmyo* (1), *Mnat* (1), 26. 11. 1999 – *Mmyo* (1), *Mnat* (1).

Tab. 12. Výsledky zimných sčítaní netopierov v bunkri Zborená

Dátum / druh	<i>Rhip</i>	<i>Mmyo</i>	<i>Mmys/bra</i>	<i>Mdau</i>	<i>Msp.</i>	<i>Eser</i>	<i>Bbar</i>	indet.	spolu
19. 1. 1995	1	1	–	–	1	–	–	–	3
17. 2. 1996	–	–	–	1	–	1	1	1	4
19. 1. 1997	–	–	–	–	–	1	–	–	1
31. 1. 1998	1	1	–	–	–	–	–	–	2
1. 2. 1999	1	–	3	–	–	–	1	–	5
30. 1. 2000	1	–	–	2	–	–	2	–	5

Zborená

Lokalizácia. (7868, 310 m n. m.) – západné Slovensko, Malé Karpaty (090), k. ú. Vinohrady. Nachádza sa ca. 300 m SV od lokality Nad Klepáčom.

Popis. Bunker je tvorený lomenou chodbou s dĺžkou 30 m. V strede zadnej časti došlo k čiastočnému zrúteniu stropu. Niekoľko metrov za vchodom sa po pravej strane nachádza komín ústiaci na povrch.

Zhrnutie poznatkov. Celkove bola na lokalite zaznamenaná prítomnosť 9 druhov netopierov. Okrem druhov uvedených v tab. 12 tu boli zistené aj druhy: *Myotis bechsteinii*, *Myotis nattereri* a *Plecotus auritus*.

Ďalšie údaje. 26. 11. 1994 – *Rhip* (1), *Mmyo* (1), 18. 2. 1995 – *Mmyo* (1), *Myotis* sp. (1), 23. 2. 1995 – *Mmyo* (1), *Myotis* sp. (1), 2. 4. 1995 – *Mmyo* (1), 14. 5. 1995 – *Rhip* (1), 9. 11. 1995 – *Rhip* (1), *Mbech* (1), *Mdau* (3), *Myotis* sp. (1), 8. 12. 1995 – *Rhip* (1), *Eser* (1), 13. 3. 1996 – *Mdau* (1), *Bbar* (1), 30. 11. 1996 – *Rhip* (1), 28. 1. 1997 – *Eser* (1), 25. 10. 1997 – *Rhip* (1), *Mmyo* (1), *Mdau* (1), 23. 11. 1997 – *Rhip* (1), *Mmyo* (1), *Mdau* (1), *Bbar* (1), 29. 11. 1997 – *Rhip* (1), *Mmyo* (1), *Bbar* (1), 17. 1. 1998 – *Rhip* (1), *Mmyo* (1), 21. 11. 1998 – *Rhip* (1), *Mnat* (1), *Mdau* (5), *Paur* (2), 30. 1. 1999 – *Rhip* (2), *Mmys/bra* (3), *Bbar* (1), 8. 2. 1999 – *Rhip* (1), 22. 11. 1999 – *Rhip* (2), *Paur* (1).

Výskum netopierov. Chiropterologický výskum v podzemných priestoroch vojenských bunkrov v okolí Bratislavy prebieha od roku 1994 (Noga 1995, Lehotská 1996). Celkove je v súčasnosti známych 25 objektov, pričom na 18 z nich sa podarilo zaznamenať výskyt netopierov. Nakoľko však tieto bunkre nepatria z hľadiska výskytu netopierov k lokalitám mimoriadneho významu, budú v budúcnosti kontrolované len sporadicky.

Sčítavatelia. Členovia Prírodovedeckého klubu v Devínskej Novej Vsi pod vedením Michala Nogu a členovia ZO SZOPK *Miniapterus* so svojím prírodovedným krúžkom.

Zhrnutie poznatkov. Celkove sa v podzemných bunkroch v okolí Bratislavy podarilo zaznamenať výskyt 10 druhov netopierov. Vzhľadom na to, že dĺžka bunkrov sa pohybuje od 17 do 51 m, nie sú v nich vytvorené podmienky pre zimovanie väčších kolónií a nájdené boli len jednotlivé exempláre. Celkový počet netopierov zimujúcich v jednom bunkri nepresiahol 10 ex. Počas hibernačného obdobia často dochádza na jednotlivých lokalitách k zmenám v druhovom zložení zimujúcich netopierov. Najpestrejšie druhové zloženie bolo zaznamenané v bunkroch Zborená, Kamzík I a Kamzík II.

Stav ochrany. Najväčším negatívnym faktorom pôsobiacim na lokality je využívanie týchto podzemných priestorov bezdomovcami, čo spôsobuje postupný zánik jednotlivých lokalít ako zimovísk netopierov.

Literatúra

HOLEC P., OBUCH J. & POMORSKÝ F., 1994: Fauna stavovcov z jaskyne Trojuholník v Borinskom krase v Malých Karpatoch. *Slov. Kras*, **32**: 71–78.

KRIŠTÍN A., 1977: *Sezónna a priestorová dynamika motýľov (Lepidoptera) a potočníkov (Trichoptera) v Zbojníckej jaskyni (Malé Karpaty)*. Práca ŠVOČ, Katedra systematickej a ekologickej zoológie, Prírodovedecká fakulta UK, Bratislava.

LEHOTSKÁ B., 1996: *Krajinnoekologický a ekosozologický význam chiropterofauny Malých Karpát*. Diplomová práca. PRIF UK, Bratislava, 90 pp.

LEHOTSKÁ B. & LEHOTSÝ R., 1995: Lietavec sťahovavý (*Miniapterus schreibersi*) opäť v Malých Karpatoch. Pp.: 87–92. In: URBAN P. (ed.): *Výskum a ochrana cicavcov na Slovensku II. Zborník referátov z konferencie*. SAŽP Banská Bystrica, 112 pp.

MAGDOLEN, P., 1995: Vykopané jaskyne Borinského krasu. *Sprav. Slov. Speleol. Spoloč.*, **26**(2): 12–16.

MITTER P., 1983: Geomorfologická rajonizácia krasu Malých Karpát. *Slov. Kras*, **21**: 3–34.

NOGA M., 1995: Výskyt netopierov v bunkroch na území Bratislavy. *Netopiere*, **1**: 87–88.